

dr Elżbieta Kalinowska

Instytut Matematyczny, Uniwersytet Wrocławski

A może zrobimy to tak...?
- czynnościowe nauczanie matematyki
w klasach I - III

Rozwój poznawczy wg Piageta

1 stadium	sensoryczno-motoryczne	od urodzenia do 2 roku życia
2 stadium	przedoperacyjne	2 do 7 roku życia
3 stadium	stadium operacji konkretnych	7 do 12 roku życia
4 stadium	stadium operacji formalnych	od 12 roku życia

Stadium operacji konkretnych

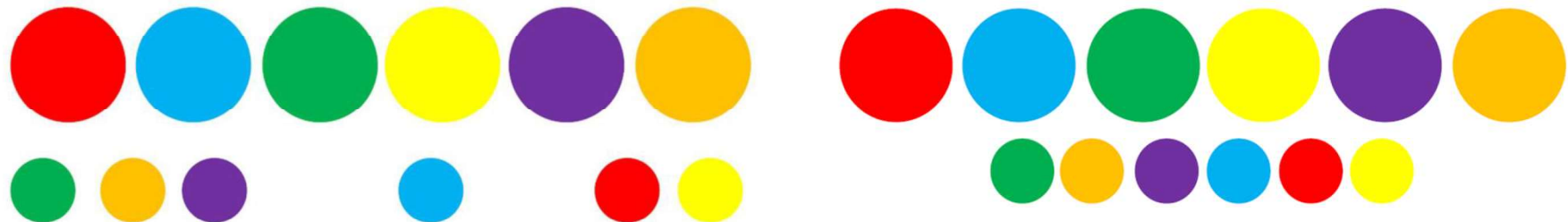
- Stadium operacyjne
- Rozumowanie operacyjne
- Rozumowanie (myślenie) konkretno-wyobrażeniowe
- Rozumowanie operacyjne na konkretach
- Etap konkretny

Rozumowanie operacyjne

- wykształcone pojęcie stałości (liczby, długości, masy, objętości)
- odwracalność operacji umysłowych
- zdolność dokonywania klasyfikacji

Rozumowanie operacyjne a edukacja matematyczna

Czego i jak można uczyć dzieci?

- Rozumowanie operacyjne – konkretno-wyobrażeniowe
- Zakres działalności matematycznej dotyczy tych aspektów, które można przedstawić na konkretach
- Konieczne jest nauczanie czynnościowe, a następnie matematyzacja doświadczeń manipulacyjnych

Troje dzieci pomagało przy zbiorach owoców w sadzie. Za sprzedane owoce dostały do równego podziału 423 złote.
Ile pieniędzy dostało każde z dzieci?

Co po kolei robiliście?

$$\begin{array}{r} 1 \\ \hline 423 : 3 \\ - 3 \\ \hline 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 \\ \hline 423 : 3 \\ - 3 \\ \hline 12 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 141 \\ \hline 423 : 3 \\ - 3 \\ \hline 12 \\ - 12 \\ \hline 03 \\ - 3 \\ \hline 0 \end{array}$$

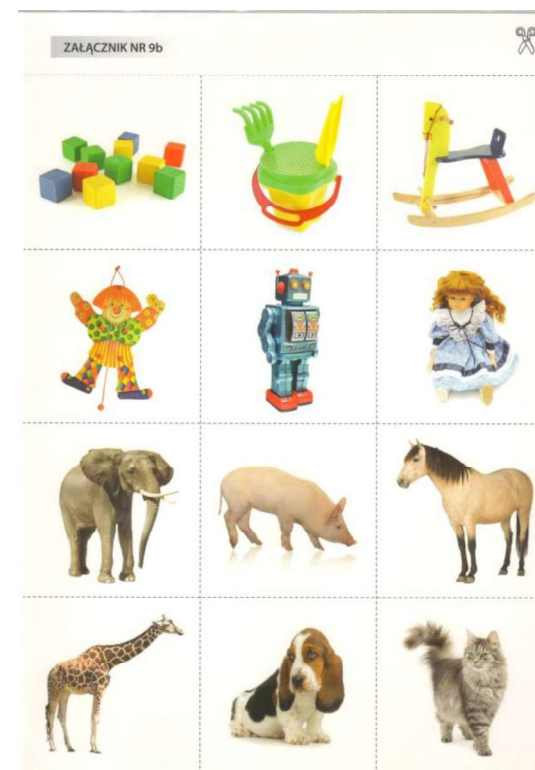
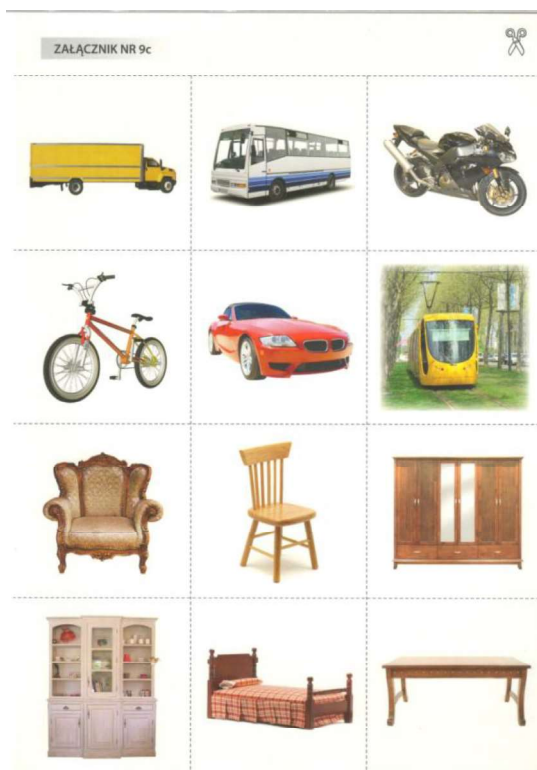
Podstawa programowa

- 1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia stosunków przestrzennych i cech wielkościowych.**
- 2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia liczb i ich własności.**
- 3. Osiągnięcia w zakresie posługiwania się liczbami.**
- 4. Osiągnięcia w zakresie czytania tekstów matematycznych.**
- 5. Osiągnięcia w zakresie rozumienia pojęć geometrycznych.**
- 6. Osiągnięcia w zakresie stosowania matematyki w sytuacjach życiowych oraz w innych obszarach edukacji.**

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia stosunków przestrzennych i cech wielkościowych.

- Uczeń: ... dokonuje klasyfikacji przedmiotów;

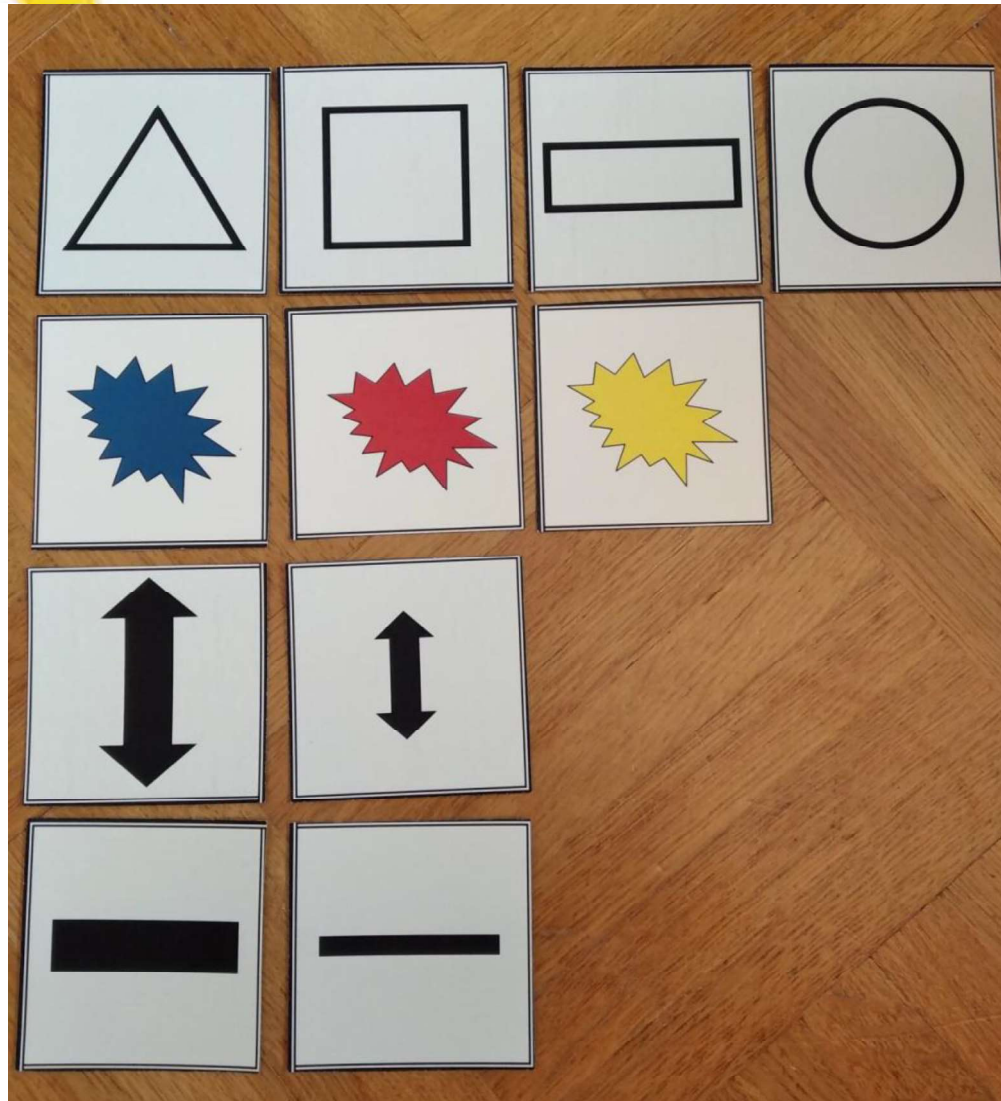
Klasyfikacja – klocki logiczne Dienes'a

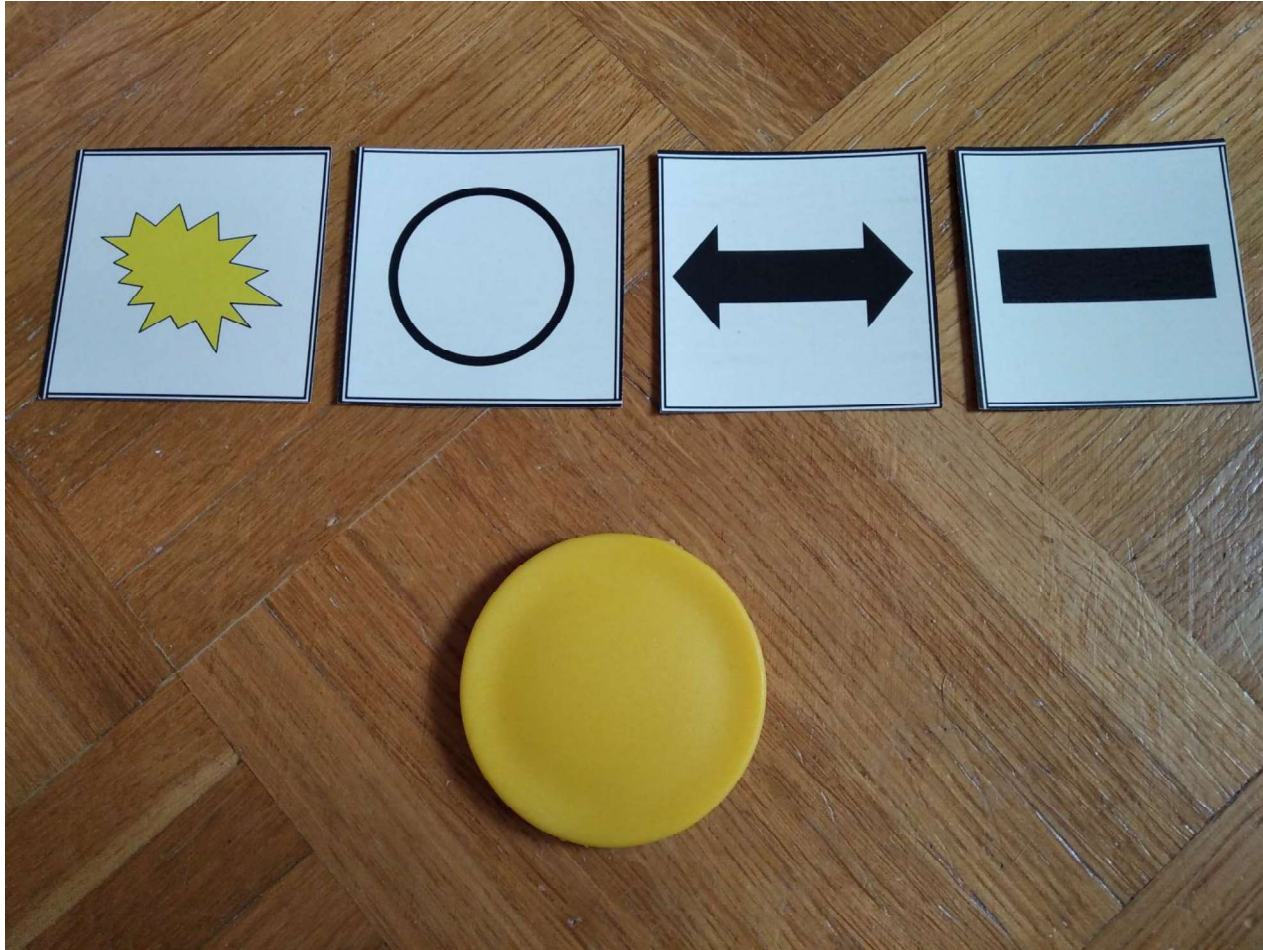

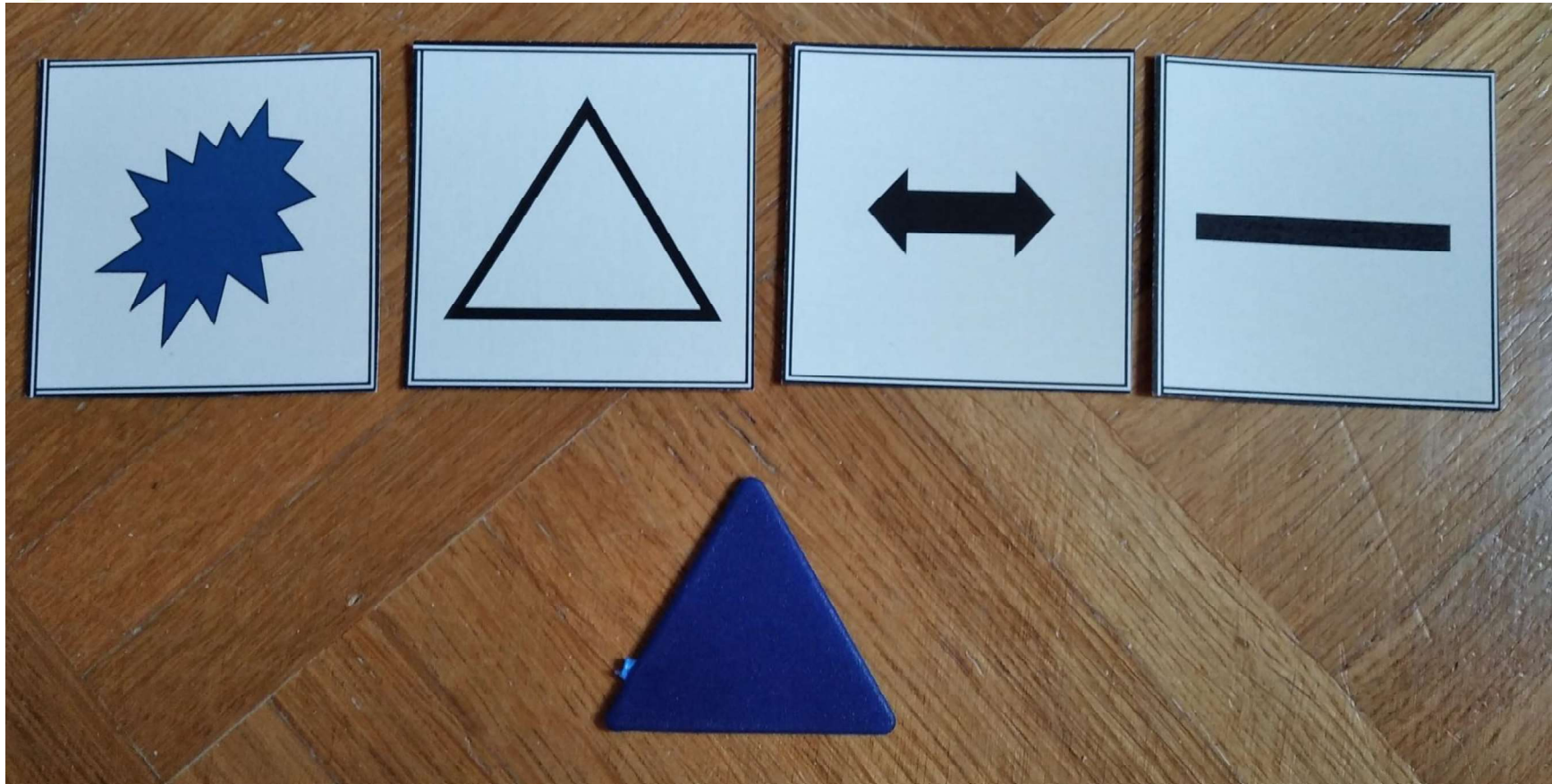
Zoltan Paul Dienes

Kryteria klasyfikacji

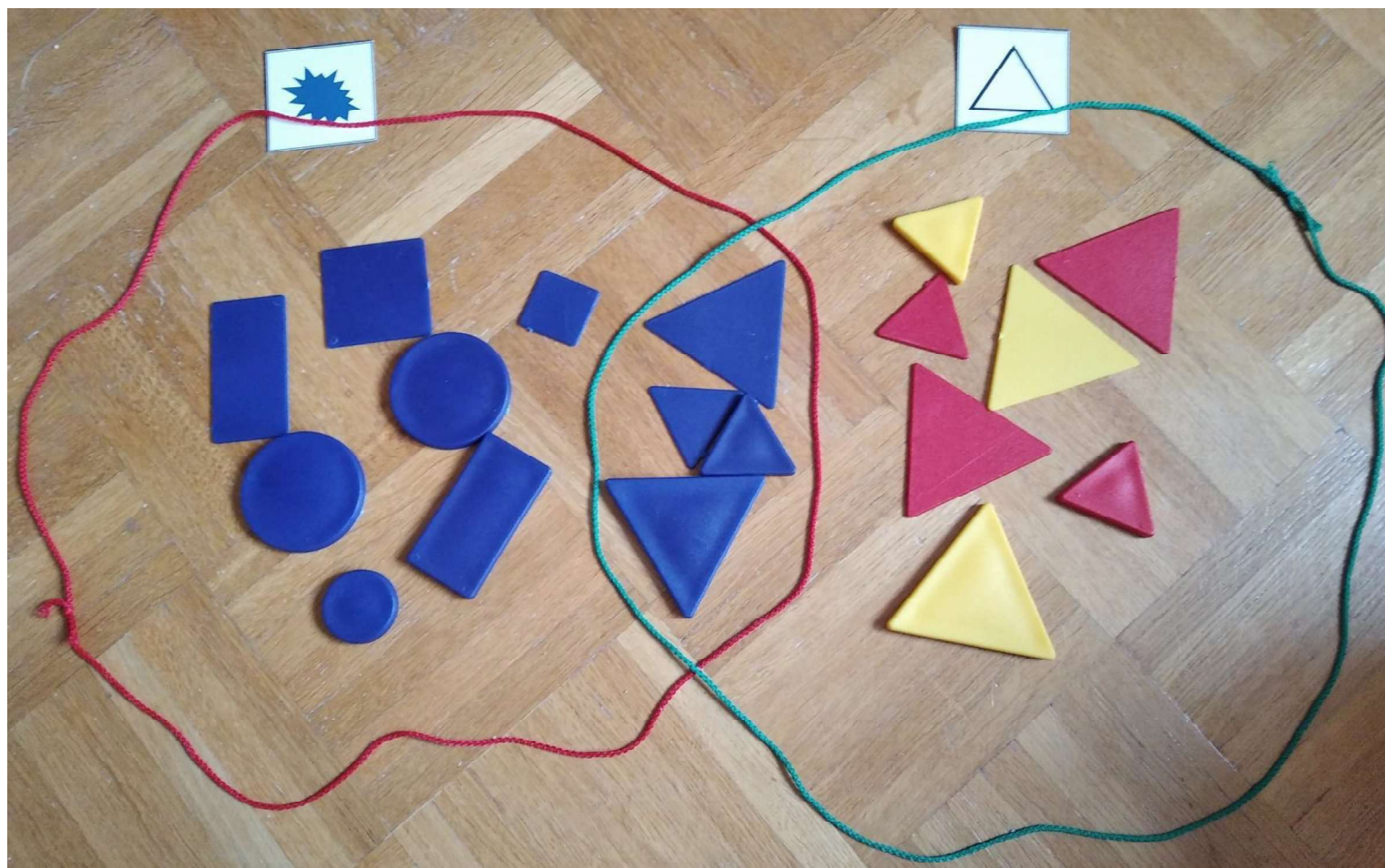

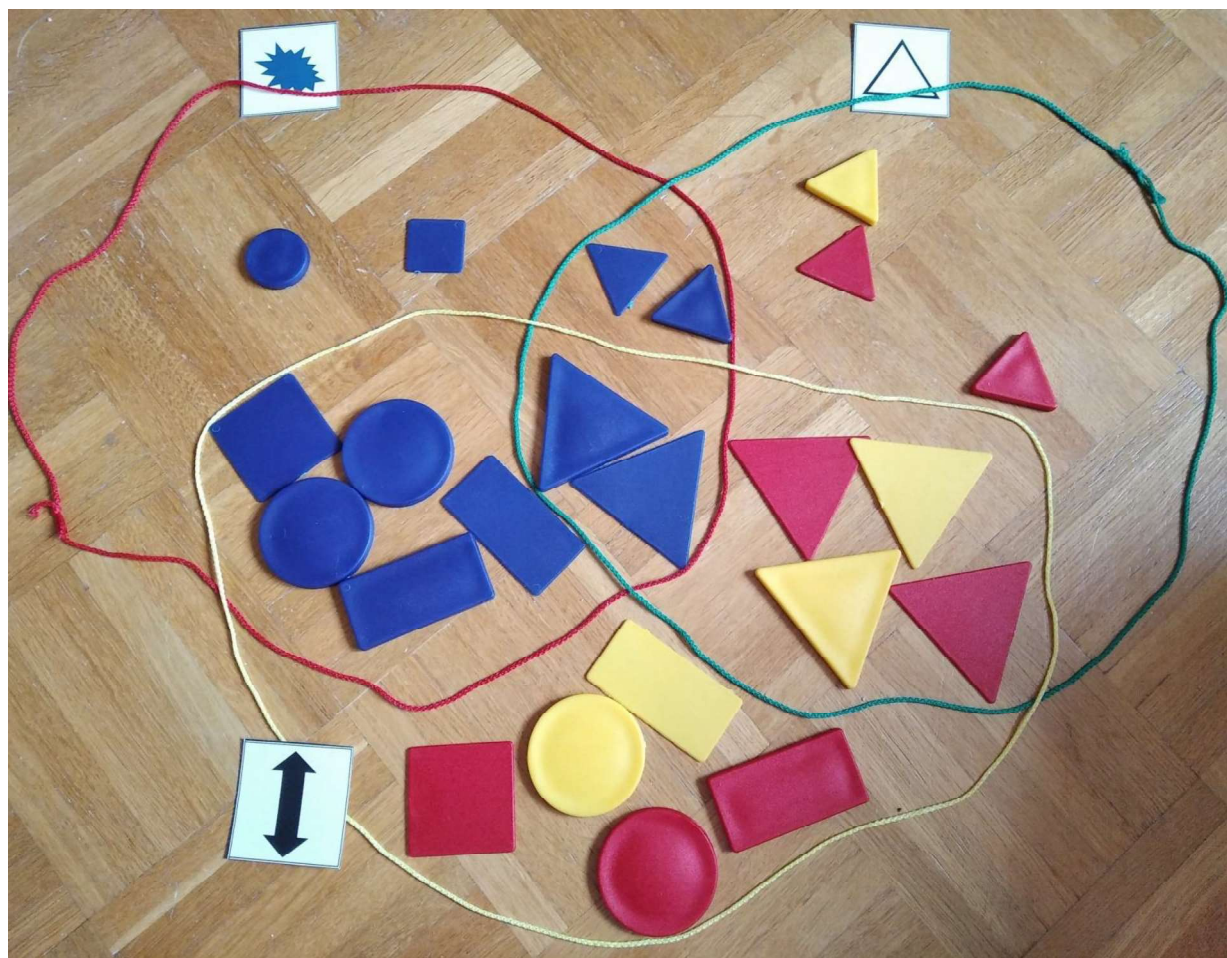

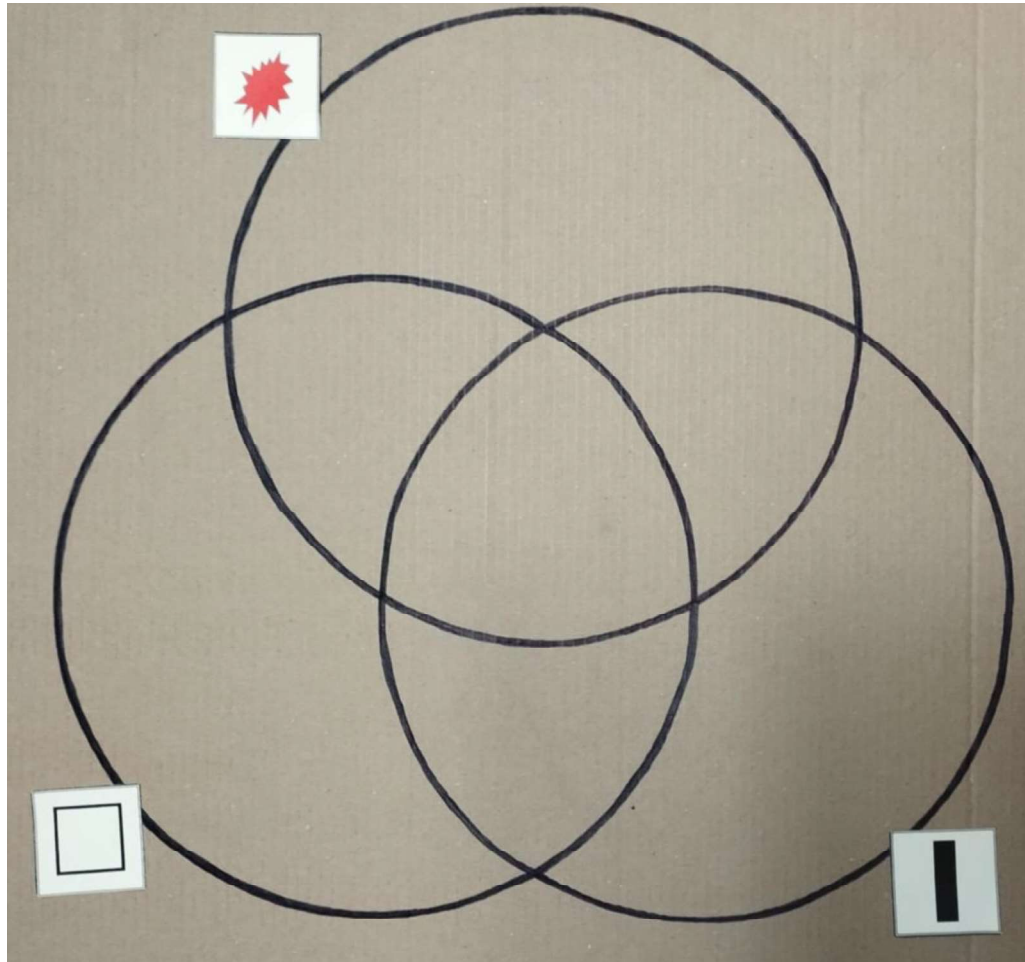

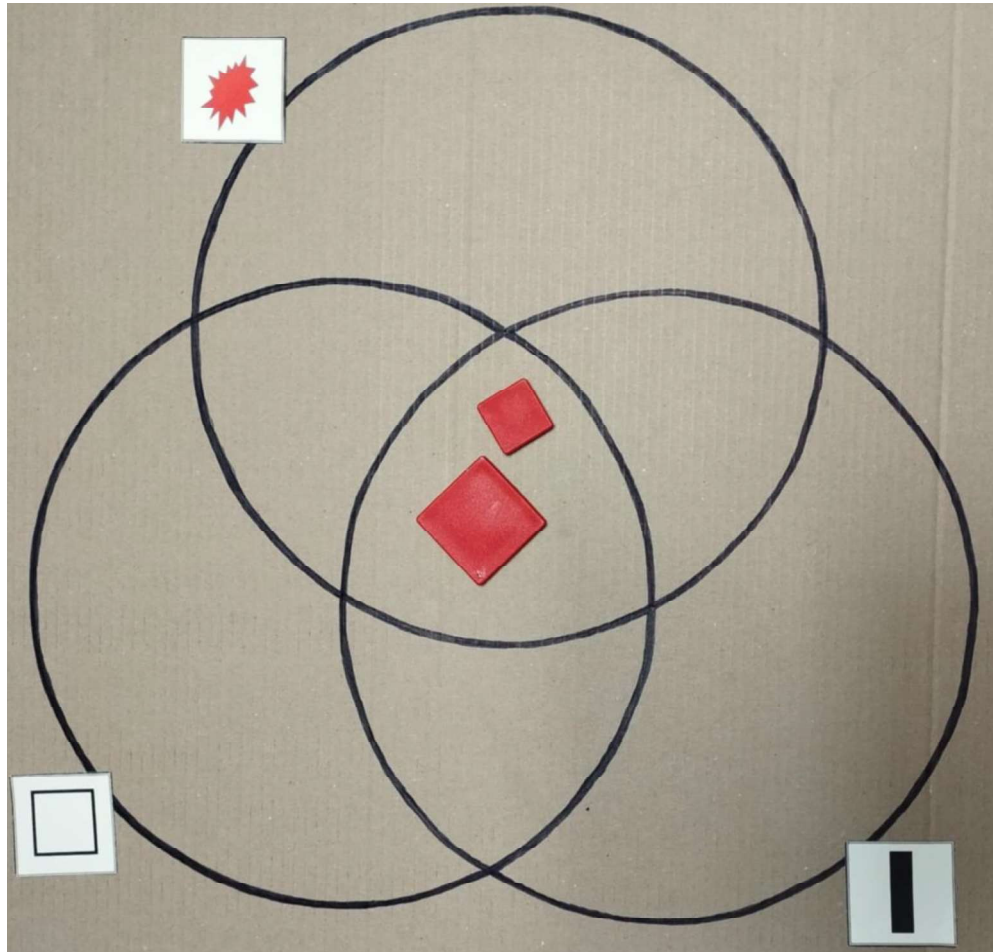
A

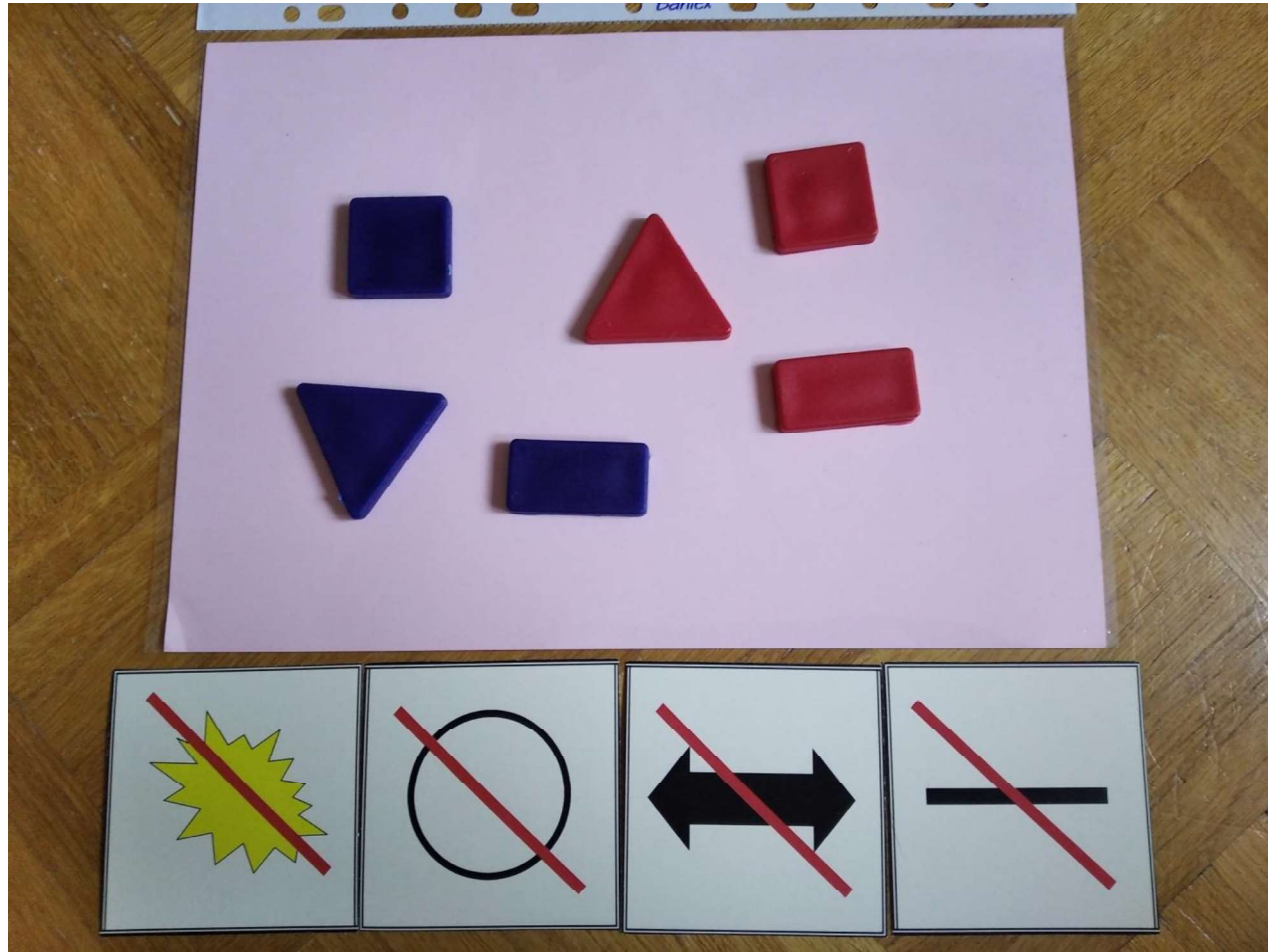
B

C

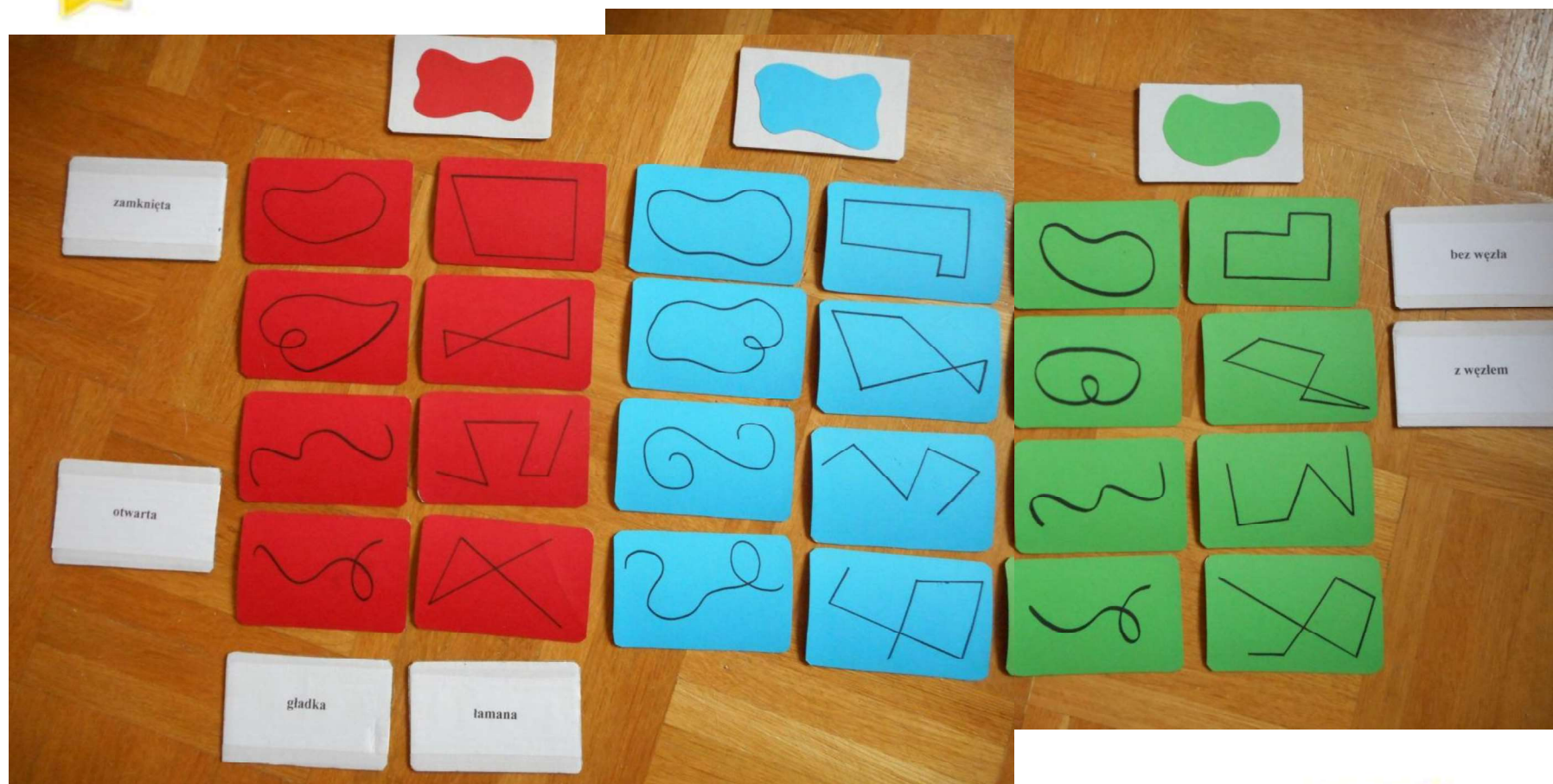

Klasyfikacja – karty linie

Karty do klasyfikacji - linie

Do ćwiczeń z kartami do klasyfikacji – linie potrzebne są dwa zestawy kart – na zdjęciu na poprzednim slajdzie pokazano jeden zestaw.

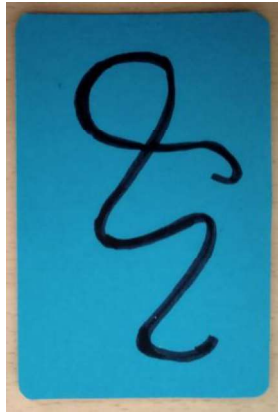
Karty takie można zrobić naklejając zwykłe karty do gry na kolorowy papier, a następnie wrysowując linie.

Do ćwiczeń potrzebne są etykiety obrazujące cechy kart: kolor tła, linie gładkie i łamane, linie zamknięte i otwarte, linie z węzłem i bez węzła.

Karty do klasyfikacji - linie

To moja karta.

Znajdź kartę, która
ma te same cechy.

Jakie ona ma cechy?

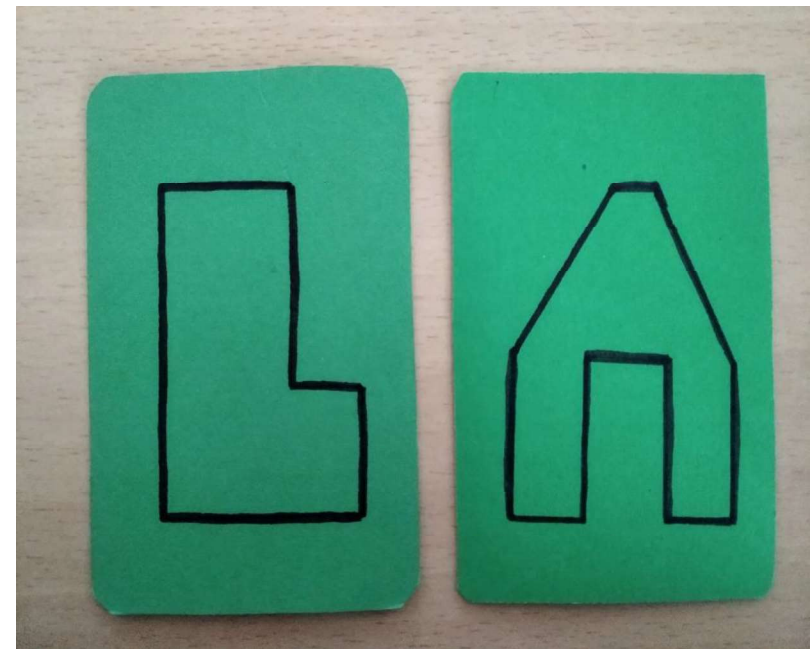
Karty do klasyfikacji - linie

Zaprojektuj kartę, która ma takie cechy:

Karty do klasyfikacji - linie

Zaprojektuj kartę, która ma takie cechy:

2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia liczb i ich własności.

Uczeń:

- 2) odczytuje i zapisuje, za pomocą cyfr, liczby od zera do tysiąca oraz wybrane liczby do miliona (np. 1 500, 10 000, 800 000);
- 3) wyjaśnia znaczenie cyfr w zapisie liczby; wskazuje jedności, dziesiątki, setki itd., określa kolejność, posługując się liczbą porządkową;
- 4) porównuje liczby; porządkuje liczby od najmniejszej do największej i odwrotnie;
- 5) rozumie sformułowania typu: liczba o 7 większa, liczba o 10 mniejsza; ...

Wzorki, szeregi i rytmy – reguła powtarzania się wzoru

- Zdolność do wychwytywania tego, co się powtarza
- Wysłuchiwanie o dostrzeganie regularności
- Ustalanie reguły powtarzalności
- Analogie w rytmach
- Rytmiczna organizacja czasu – dzień i noc, dni tygodnia, miesiące, pory roku

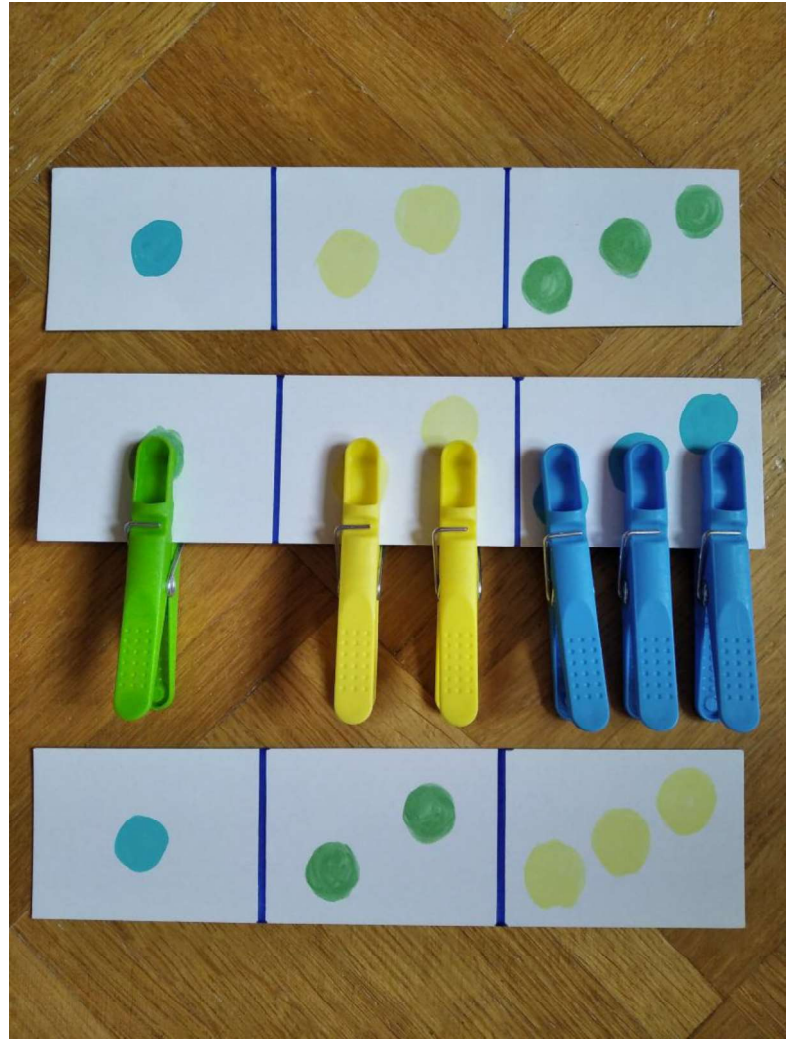

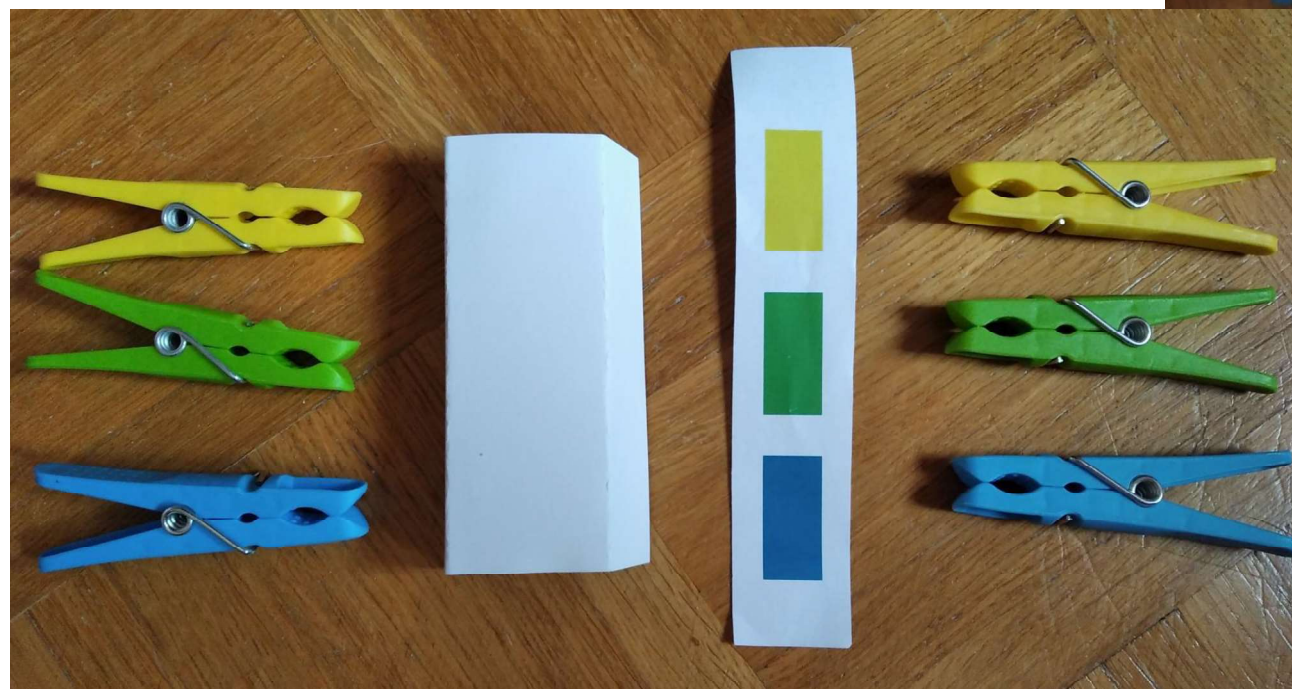
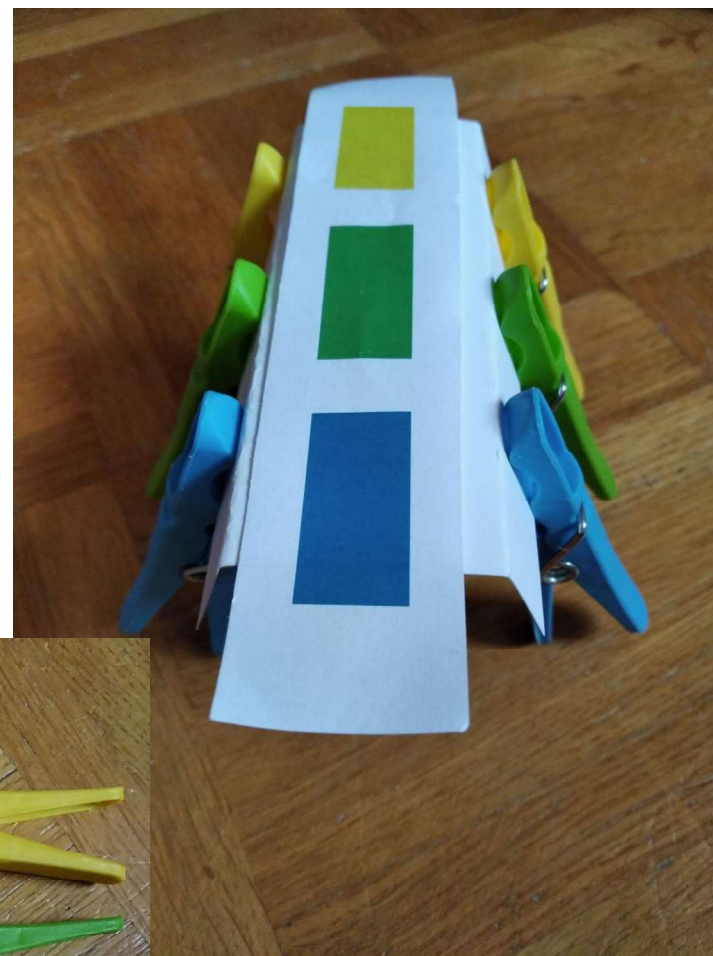

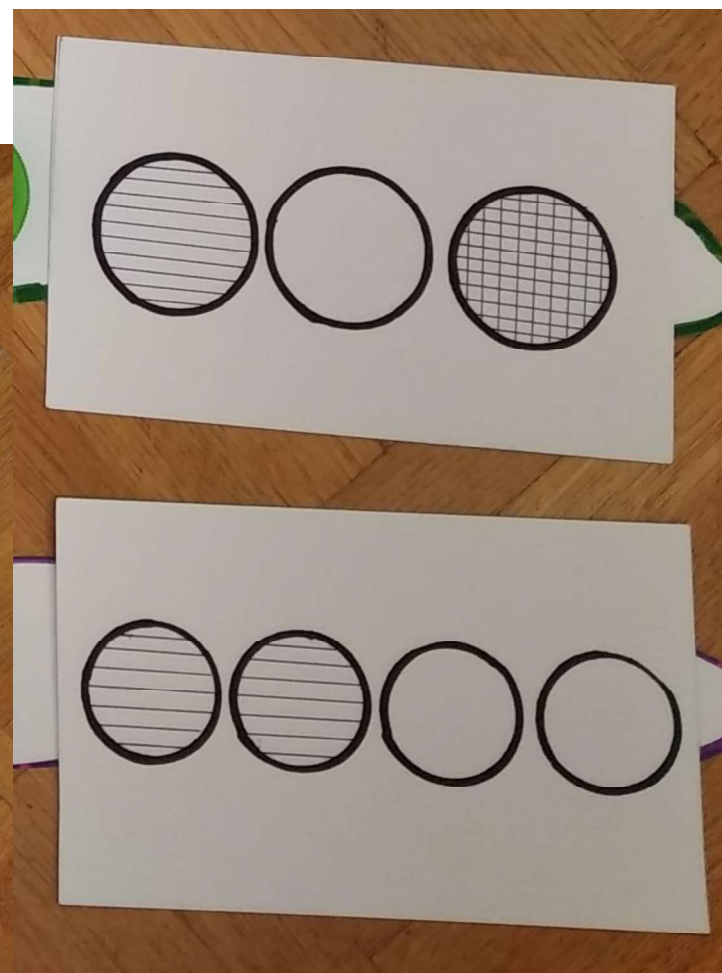
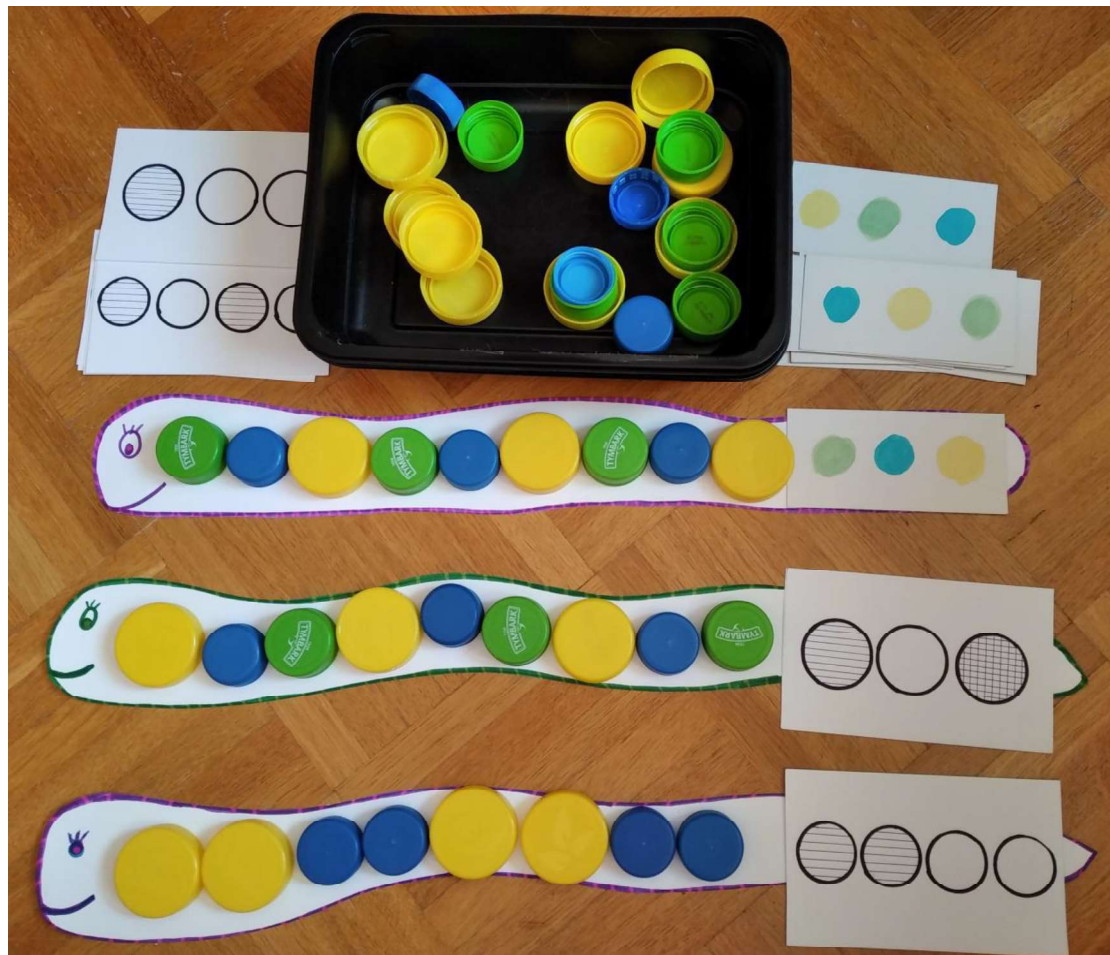
A

B

C

Dziesiętkowy system pozycyjny

TYSIĄCE	SETKI	DZIESIĄTKI	JEDNOŚCI

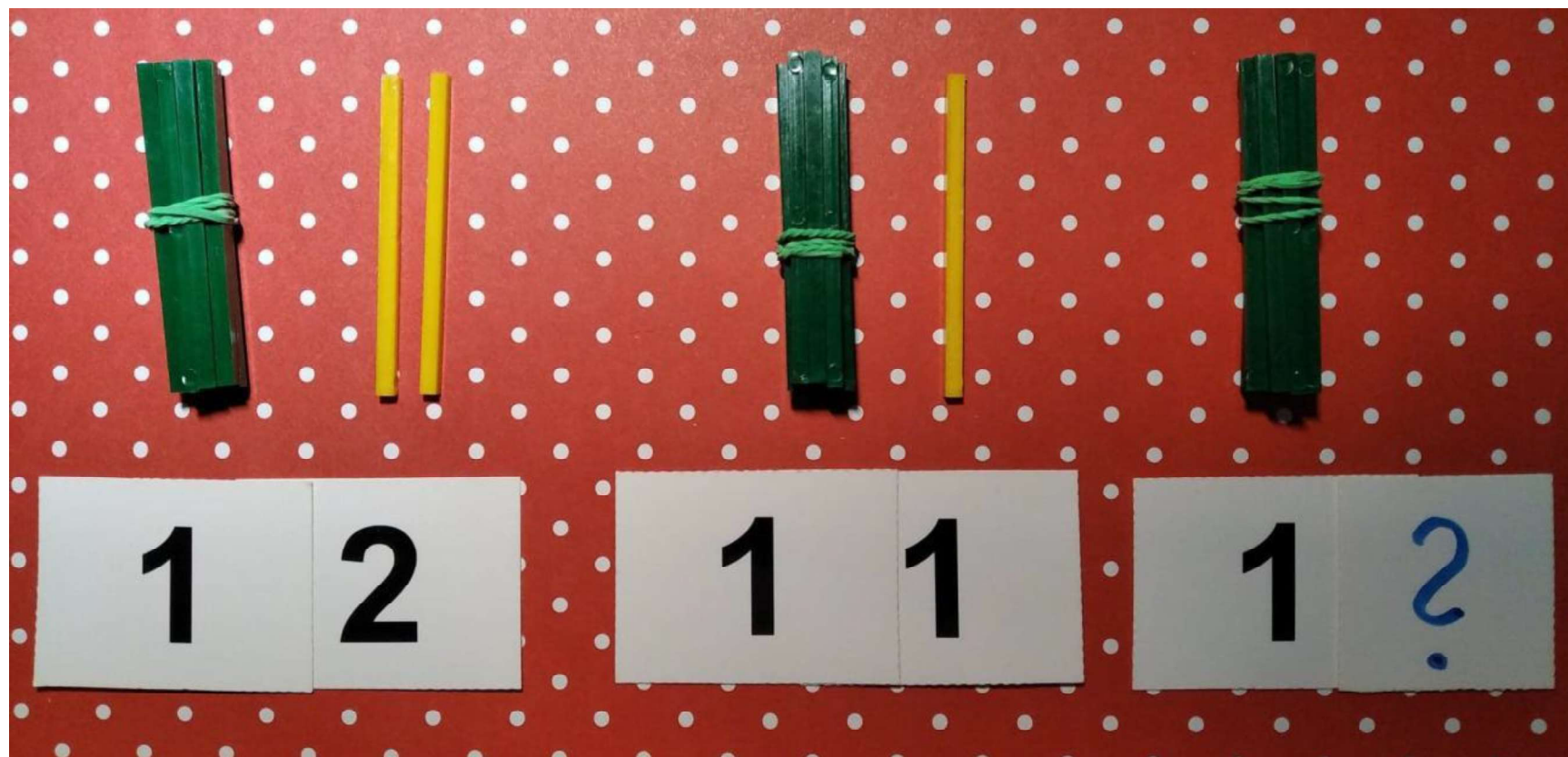
TYSIĄCE	SETKI	DZIESIĄTKI	JEDNOŚCI
	3	0	2

TYSIĄCE	SETKI	DZIESIĄTKI	JEDNOŚCI
6	4	1	8

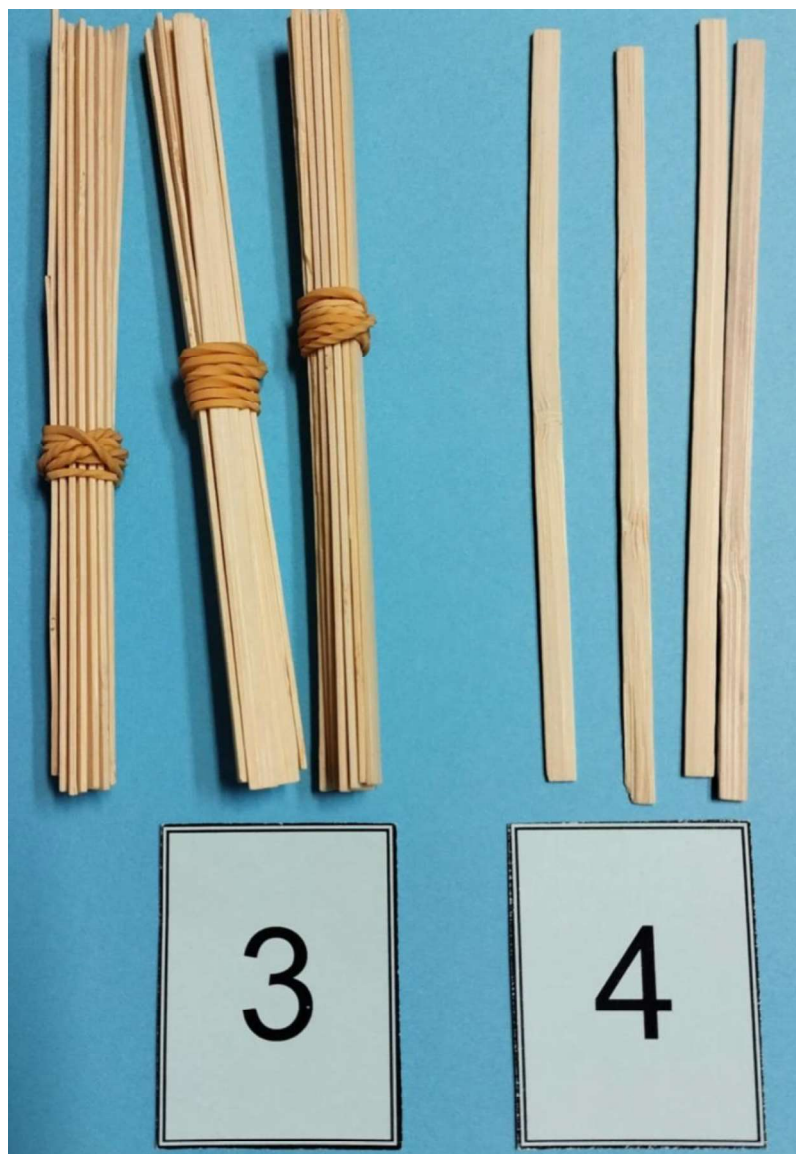

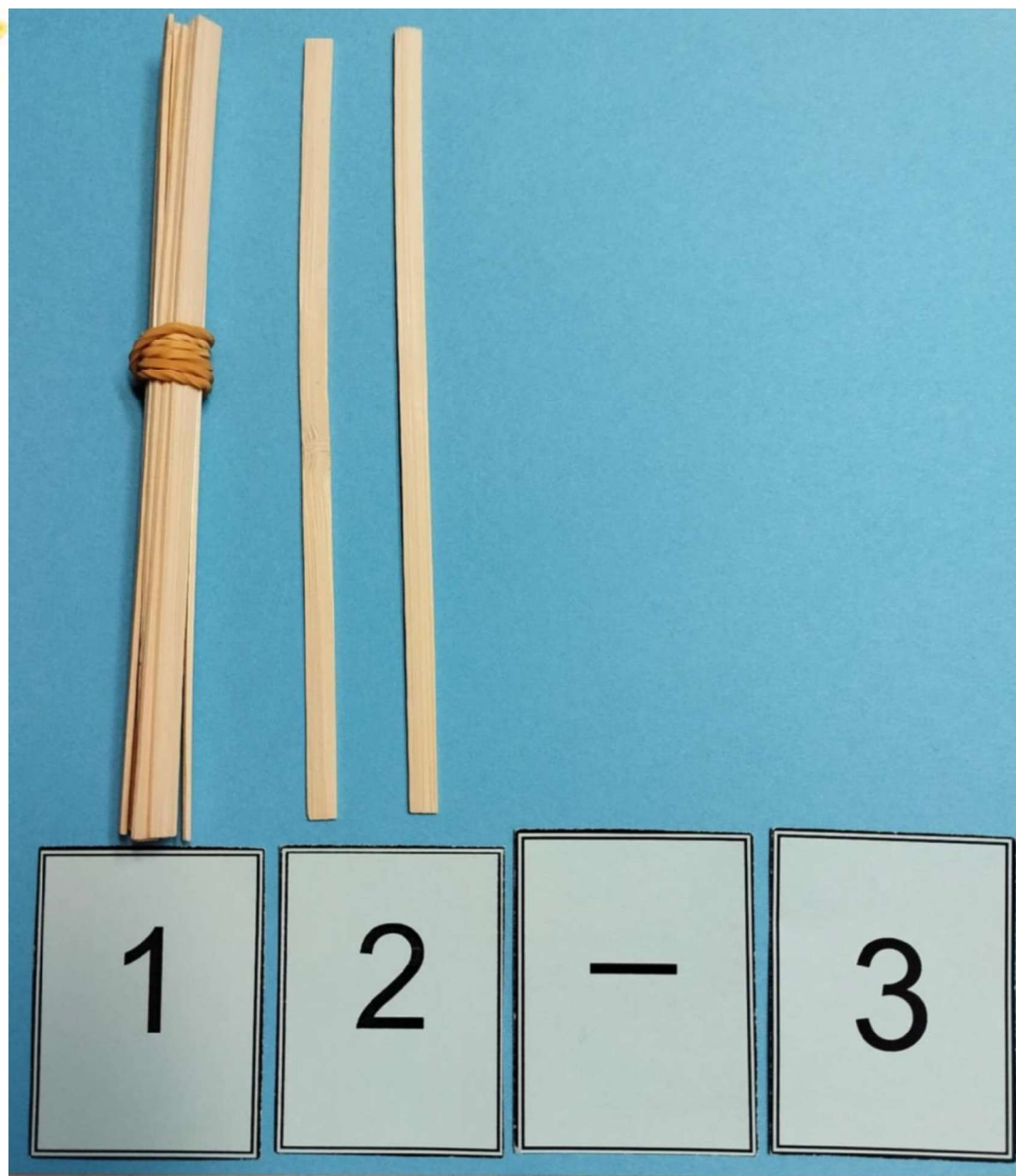
Pozycyjne znaczenie zera

Liczby z patyczków

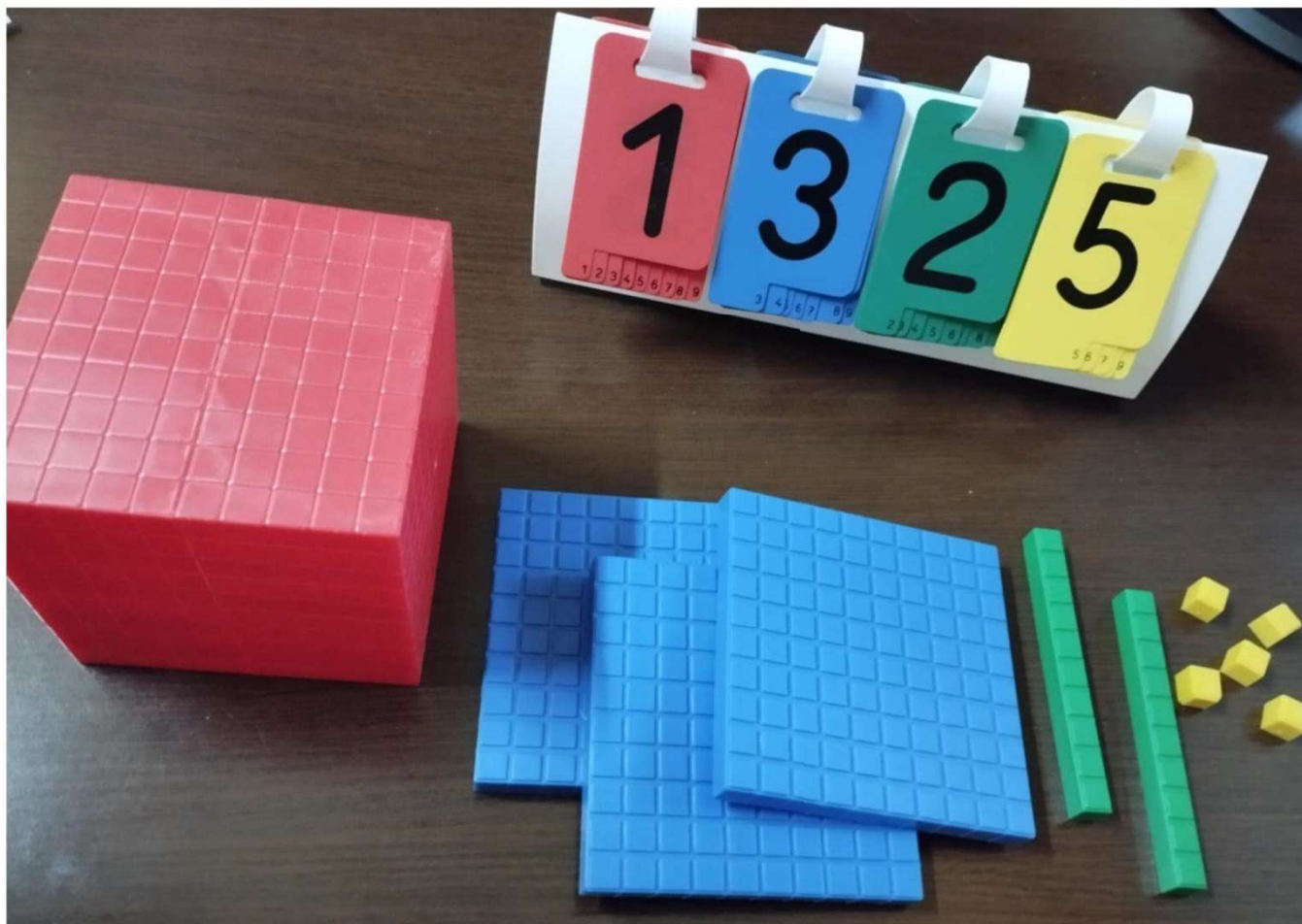
Liczby z patyczków

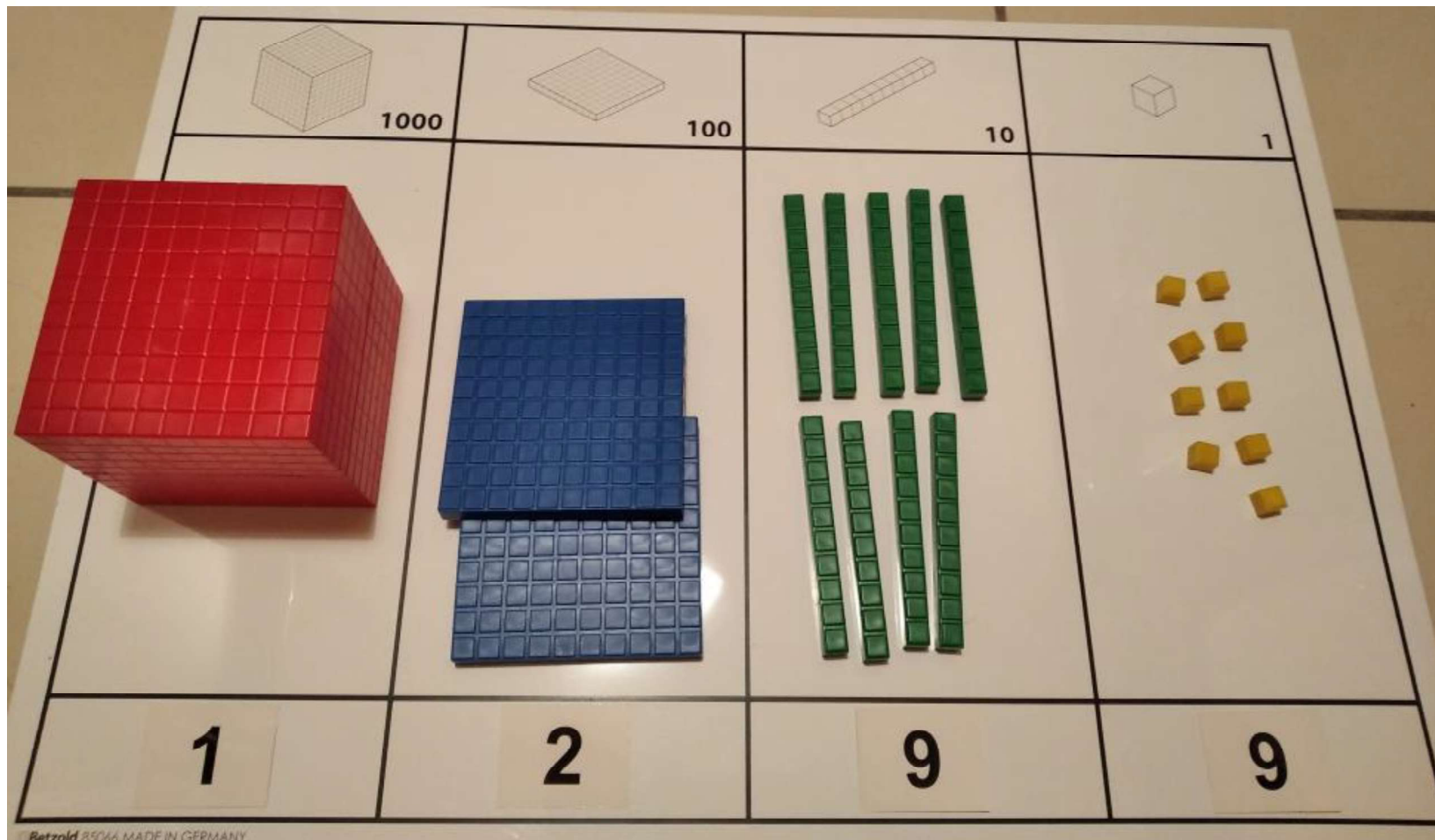
Liczby z patyczków

Liczby z klocków

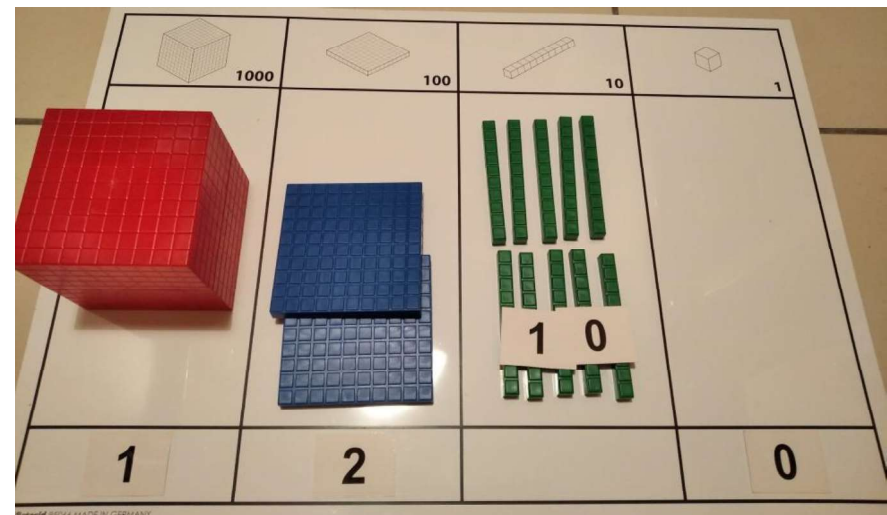
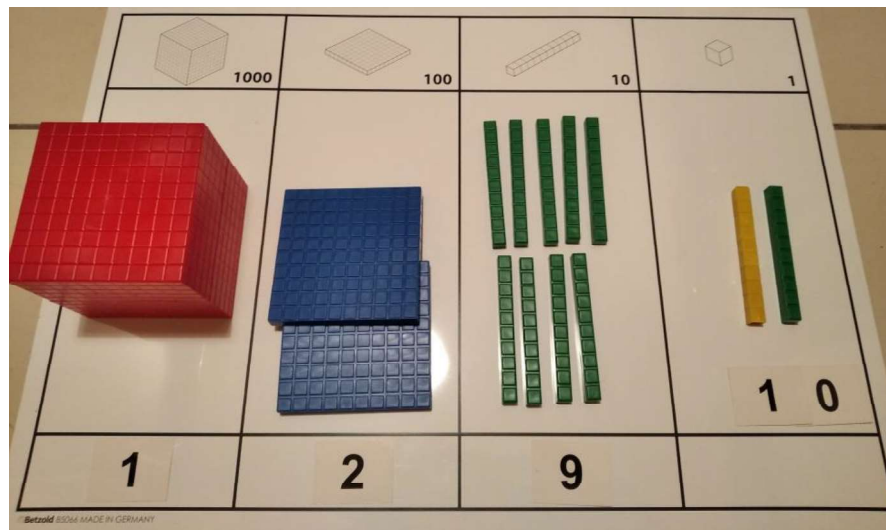
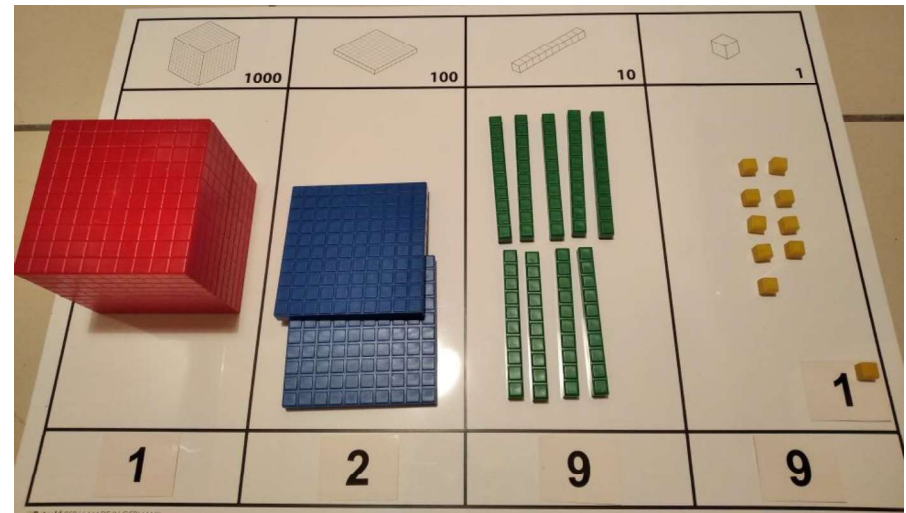
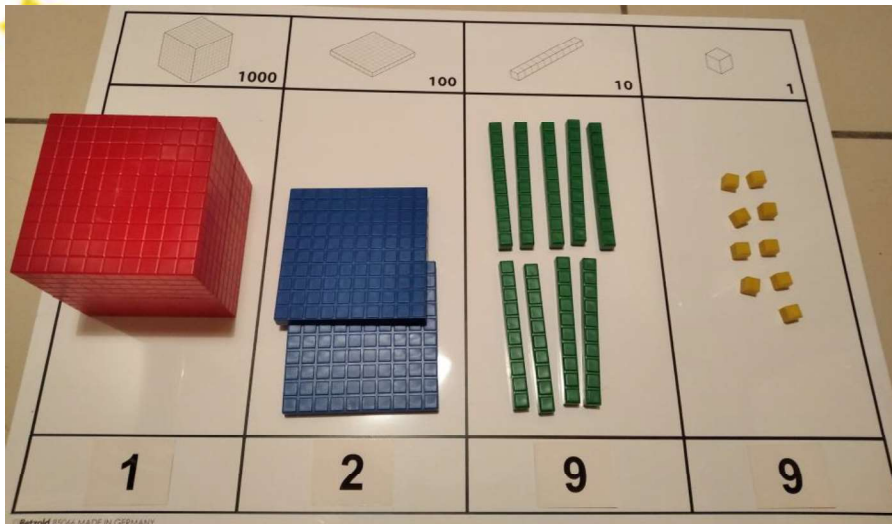

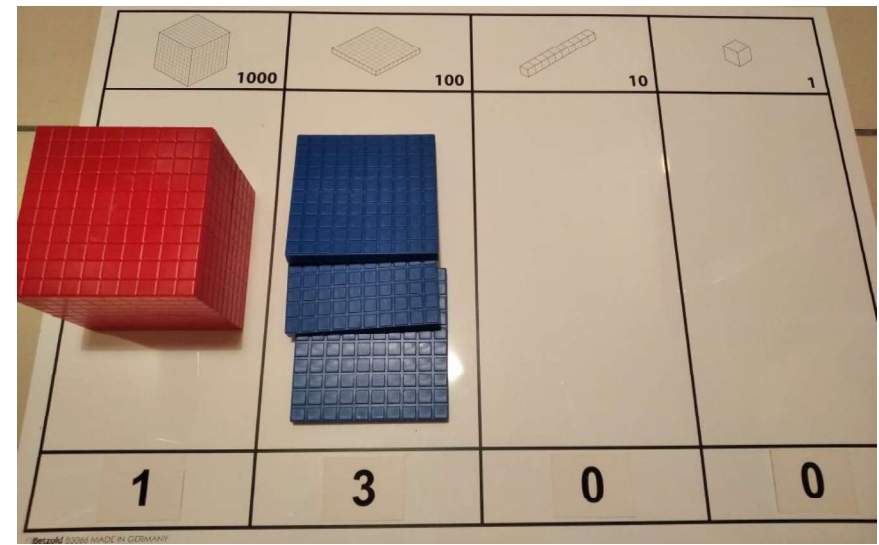
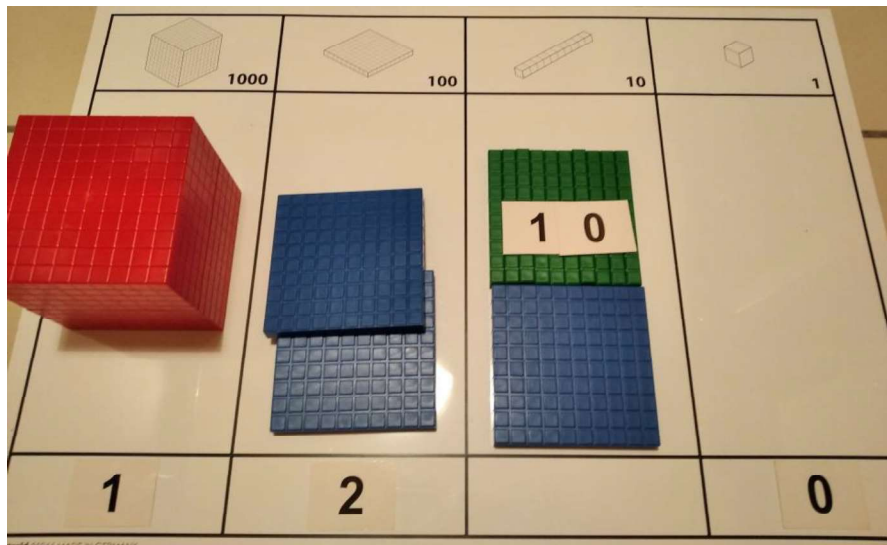
System pozycyjny

Betzold 85066 MADE IN GERMANY

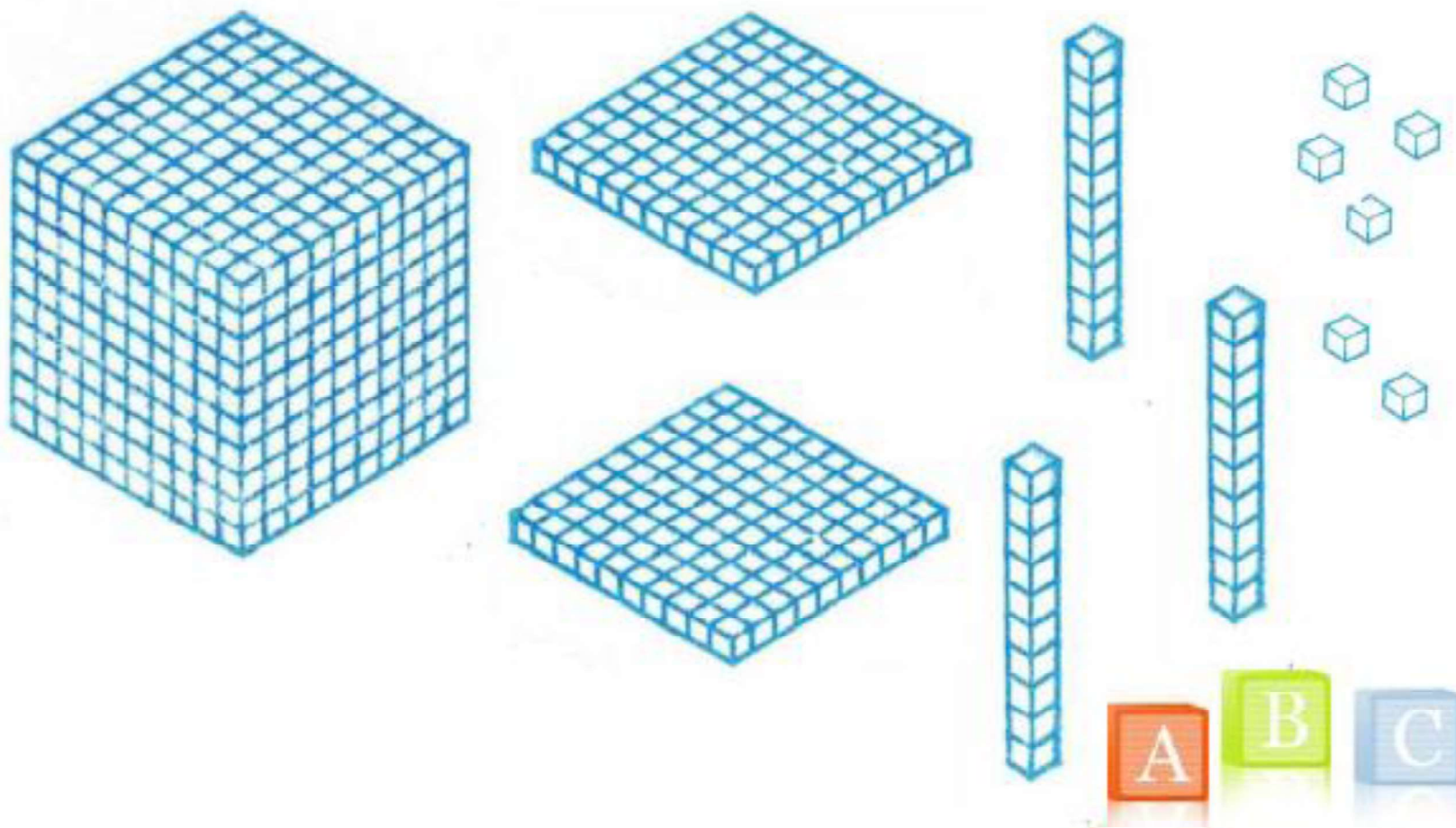

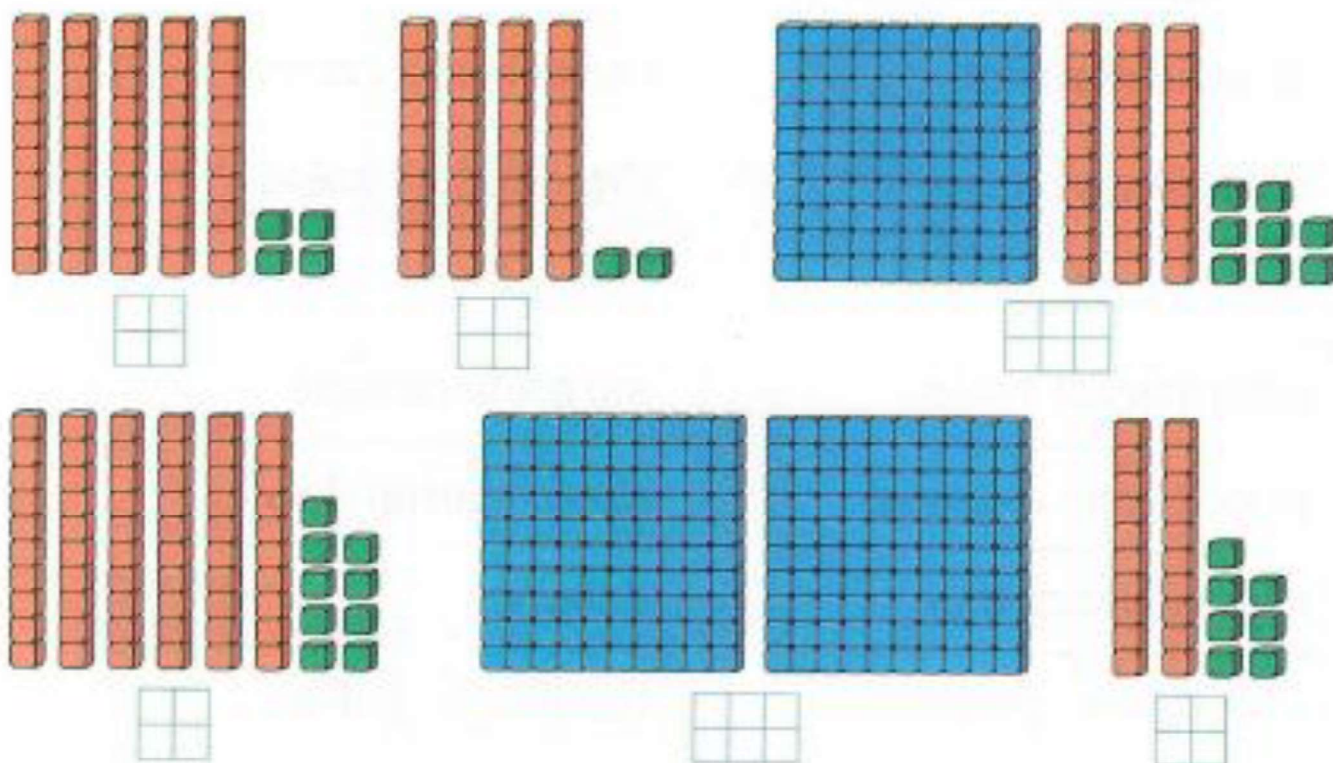

Jaka to liczba?

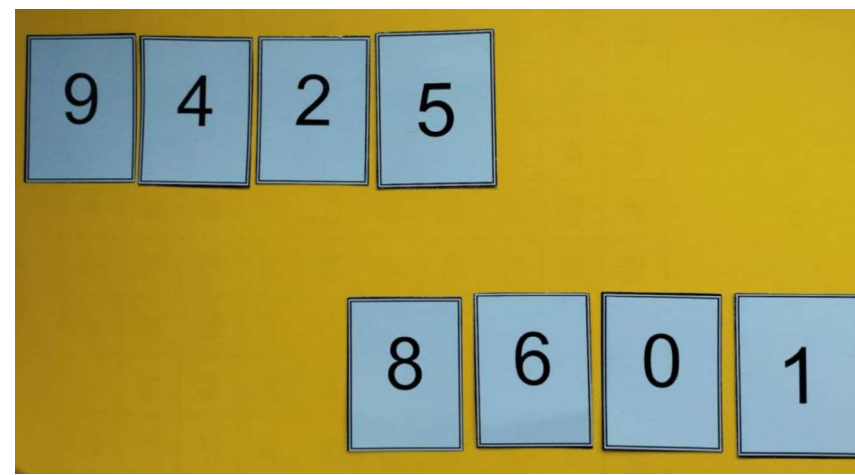
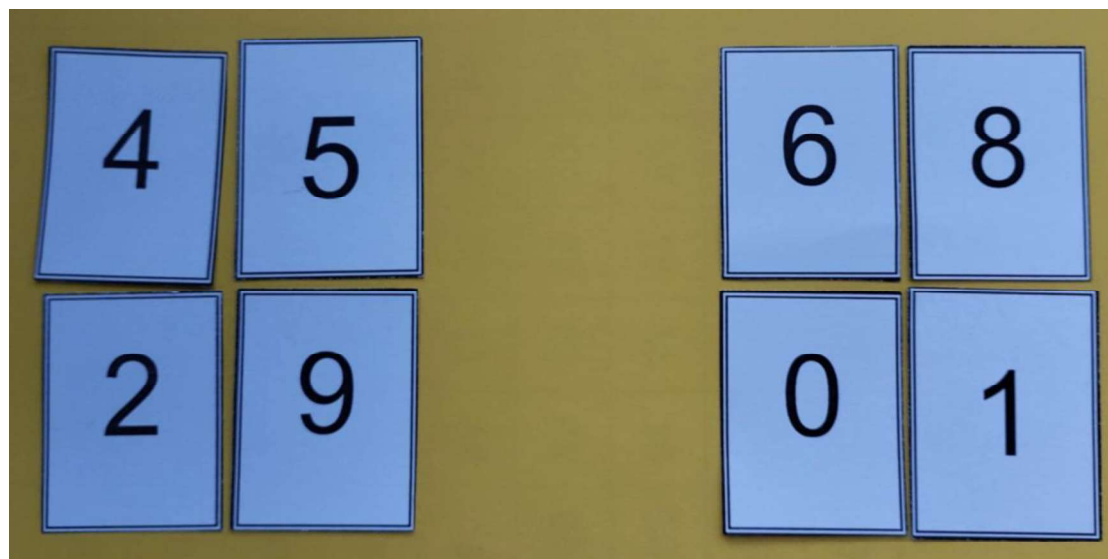

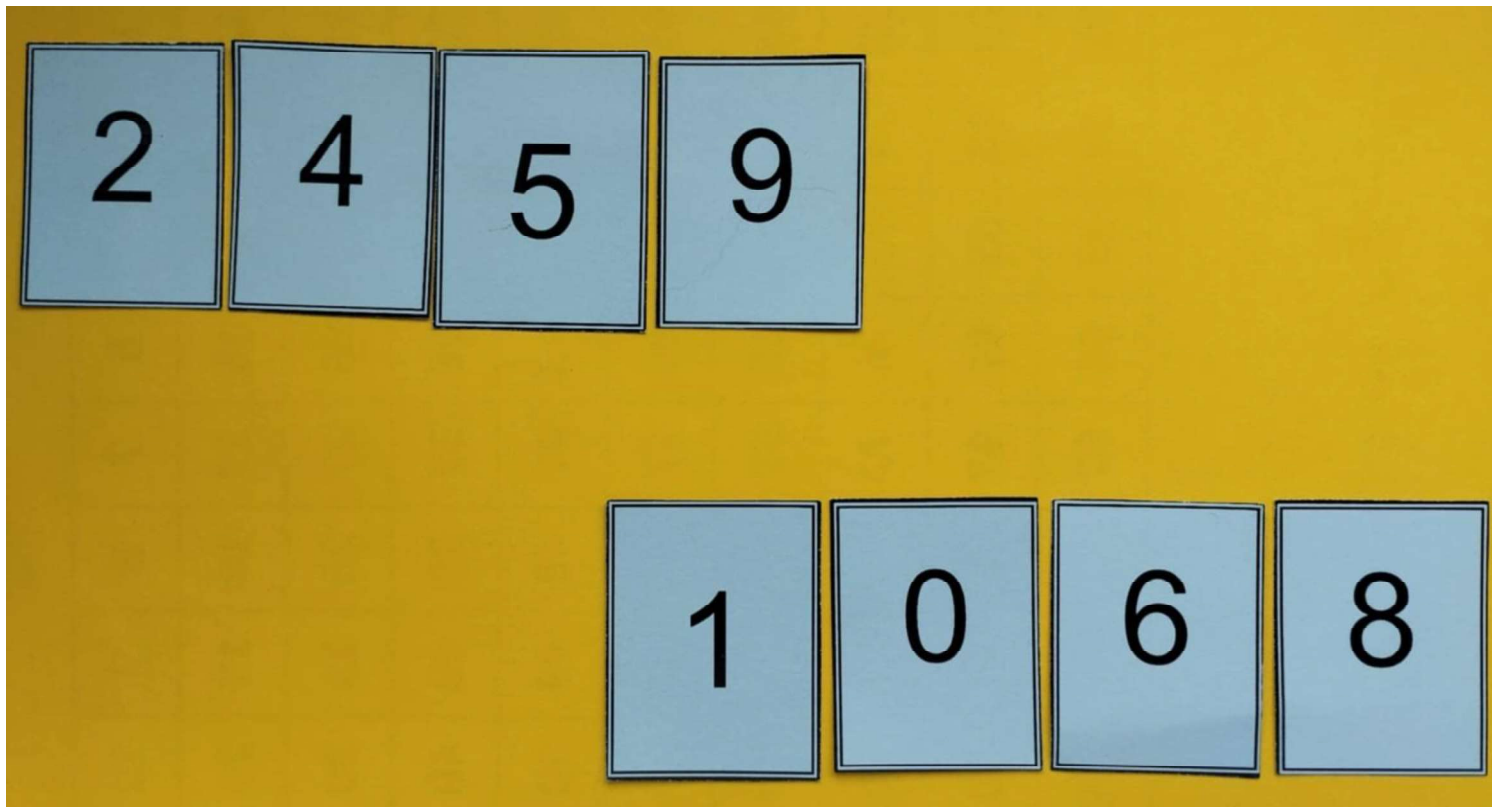
2 Ile tu jest klocków?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

3. Osiągnięcia w zakresie posługiwania się liczbami.

- Uczeń:
  - 2) dodaje do podanej liczby w pamięci i od podanej liczby odejmuje w pamięci: liczbę jednocyfrową, liczbę 10, liczbę 100 oraz wielokrotności 10 i 100 (w prostszych przykładach);
  - 3) mnoży i dzieli w pamięci w zakresie tabliczki mnożenia; mnoży w pamięci przez 10 liczby mniejsze od 20;
  - 4) dodaje i odejmuje liczby dwucyfrowe, zapisując w razie potrzeby częściowe wyniki działań lub, wykonując działania w pamięci, od razu podaje wynik; oblicza sumy i różnice większych liczb w prostych przykładach typu: $250 + 50$, $180 - 30$; mnoży liczby dwucyfrowe przez 2, zapisując, jeśli ma taką potrzebę, częściowe wyniki działań; przy obliczeniach stosuje własne strategie.

Działania na liczbach

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72		74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Działania na liczbach

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Działania na liczbach

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Równoliczność – tyle samo

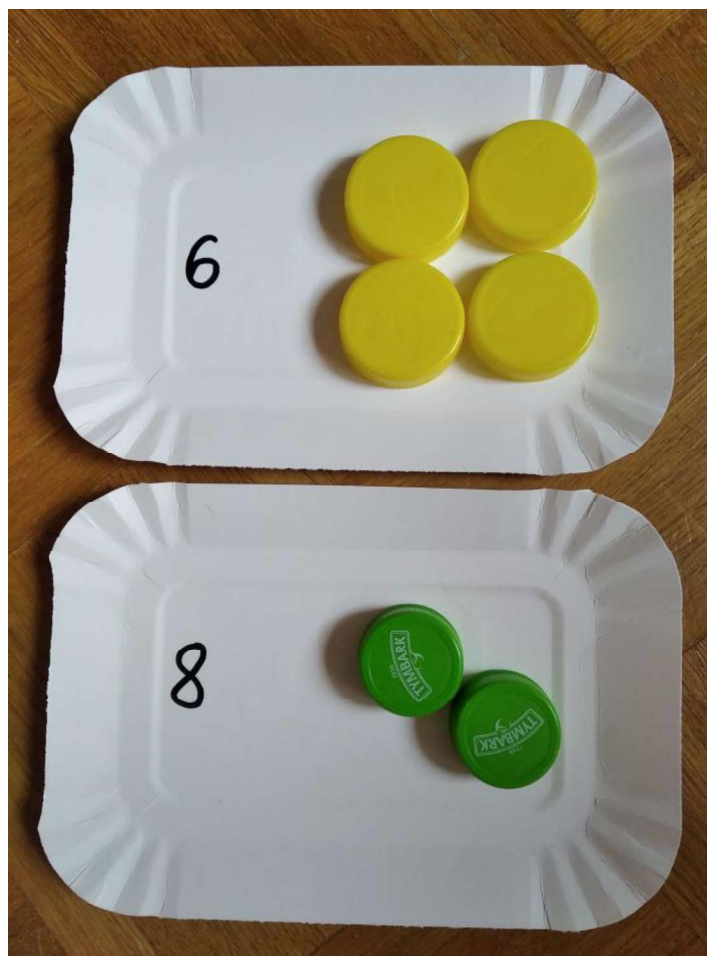

Dopełnianie do 10

Dopełnianie do 10

Dopełnianie do 10 na palcach

- Liczenie na palcach
- Dodawanie – doliczanie
- Odejmowanie – odliczanie

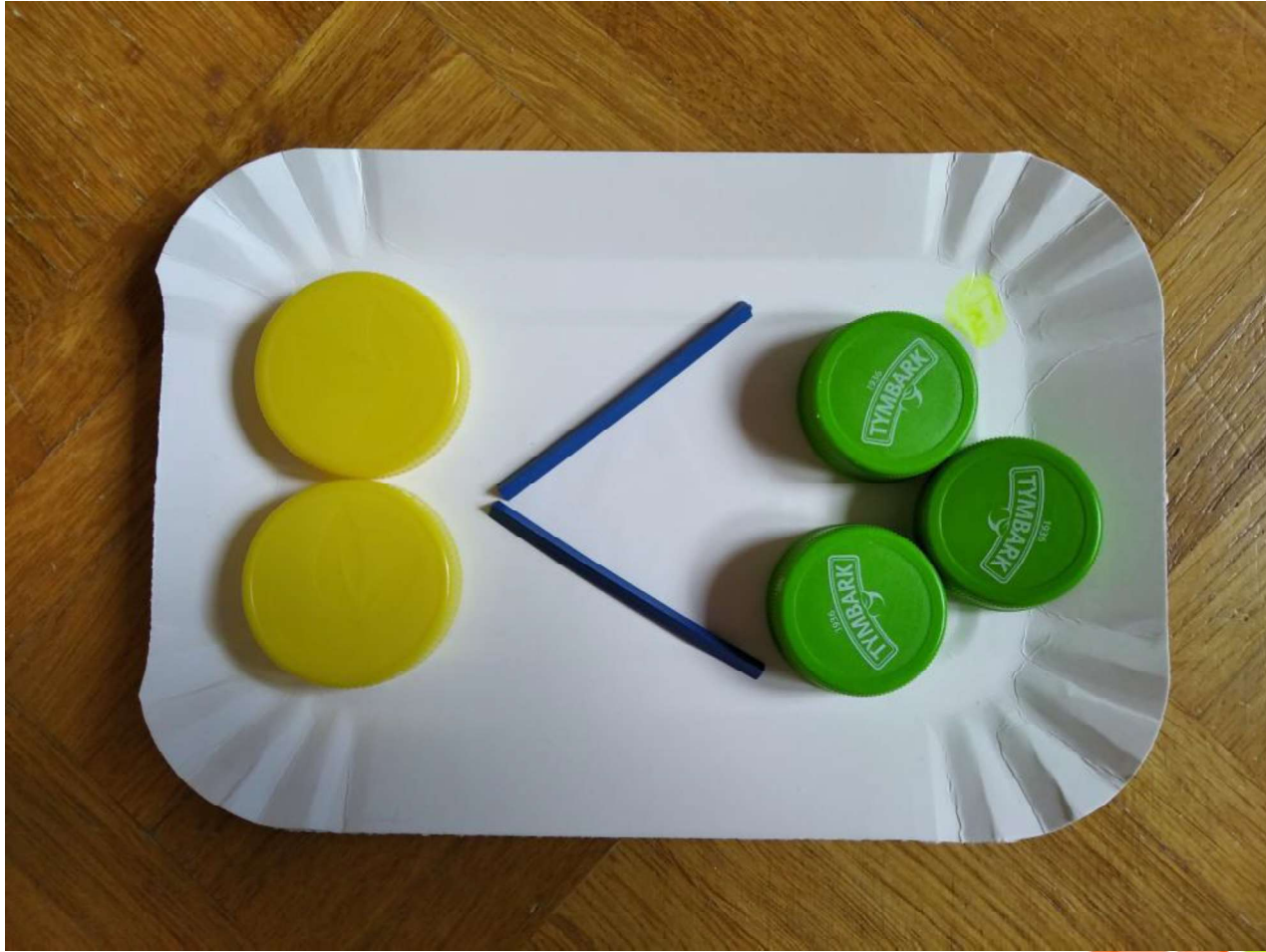
Ustalanie równoliczności i różnoliczności

A

B

C

Przekraczanie progu dziesiątkowego

$$7 + 4 =$$

